

Bruselj, 22.11.2017
COM(2017) 690 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU,
ODBORU REGIJ IN EVROPSKI INVESTICIJSKI BANKI**

Letni pregled rasti za leto 2018

1. UVOD

Evropsko gospodarstvo se krepi v spreminjajočem se okviru politike. Rast se povečuje in presega pričakovanja, brezposelnost se je zmanjšala, naložbe so v porastu in javne finance se izboljšujejo. Gospodarstvo EU in gospodarstvo euroobmočja sta v zadnjih 18 četrtletjih postopno rasla kot del okrevanja, ki se je zdaj razširilo vse države članice. Zaposlenost se povečuje in v drugem četrtletju leta 2017 je zaposlenih rekordnih 235,4 milijona ljudi. Odkar je sedanja Komisija nastopila svoj mandat, je bilo v EU ustvarjenih 8 milijonov dodatnih delovnih mest, od tega 5,5 milijona v euroobmočju¹. Stopnja brezposelnosti znaša 7,5 % v EU in 8,9 % v euroobmočju, kar je najmanj v devetih oziroma osmih letih. Dolgotrajna brezposelnost in brezposelnost mladih se prav tako zmanjšujeta. Javne finance so se močno izboljšale in naložbe počasi okrevajo. K temu pozitivnemu trendu je prispevala strukturna politika skupaj s spodbujevalnimi makroekonomskimi politikami.

Ta zagon za EU pomeni priložnost za ponovno spodbuditev trajnostne gospodarske in socialne konvergence. Čeprav je rast v vseh državah članicah pozitivna, so države na različnih točkah v svojih ciklih ter dosegajo različne rezultate in stopnje zaposlenosti glede na obdobje pred krizo. Še vedno je brez zaposlitve 18,9 milijona ljudi, naložbe so še zmeraj prenizke, rast plač je šibka, trg dela še vedno stagnira in osnovna inflacija naj bi po napovedih ostala nizka. V nekaterih državah članicah visoke ravni dolga še vedno zavirajo rast. Obstajajo možnosti za podporo nadaljnjega gospodarskega okrevanja, zlasti prek strukturnih reform, ki ustvarjajo ugodne pogoje za povečanje naložb in večjo realno rast plač v podporo domačemu povpraševanju, kar nato podpira notranje in zunanje uravnoteženje v euroobmočju.

Še naprej si je treba prizadevati za izvajanje reform, ki so v teku. Hkrati so potrebne nadaljnje strukturne reforme, da bi postalo evropsko gospodarstvo stabilnejše, bolj vključujoče in odpornejše. Gospodarstva in družbe evropskih držav morajo postati manj ranljivi in bolj odzivni na šoke ter bolje pripravljeni na prilagajanje in izkoriščanje dolgoročnih strukturnih sprememb. Da bi to dosegli, morajo ekonomske, finančne in fiskalne politike zagotoviti makroekonomsko stabilnost ter čim bolj zmanjšati izpostavljenost zunanjim ali notranjim šokom. Učinkoviti in prožni proizvodni trgi, trgi dela in kapitalski trgi so bistvenega pomena za zagotovitev, da se sredstva namenjajo tja, kjer je njihova uporaba najbolj produktivna. Povečanje produktivnosti je odvisno od naložb, inovacij, izobraževanja in usposobljene delovne sile. Državljanje je treba opolnomočiti, da bodo lahko izkoristili priložnosti med celotno delovno dobo in da se bodo lahko zanesli na ustrezne mreže socialne varnosti, kadar bo to potrebno. Do sredine leta 2018 bi morale države članice v skladu z zavezo, ki je bila sprejeta decembra 2016, sprejeti ustrezne ukrepe za izvajanje priporočila Sveta z naslovom „Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle“².

Fiskalne politike bi morale poskrbeti za ustrezno ravnotežje med zagotavljanjem vzdržnosti javnih financ, zlasti zmanjševanjem deležev dolga, kjer so ti visoki, ter podporo gospodarskemu okrevanju. Nizki stroški financiranja so lahko spodbuda za vlade, da dajo prednost visokokakovostnim programom naložb. Zmanjšanje visoke ravni dolga in ponovna vzpostavitev fiskalnih blažilnikov mora biti še naprej prednostna naloga. Vlade bi morale izboljšati vzdržnost javnih financ, zlasti tam, kjer so deleži dolga visoki. Pri tem bi

¹ Neto sprememba zaposlovanja med tretjim četrtletjem leta 2014 in drugim četrtletjem leta 2017.

² UL C 484, 24.12.2016.

lahko pomagala odprava davčnih vrzeli ali boljše usmerjanje porabe. Izboljšanje kakovosti strukture javnih financ ostaja ključnega pomena.

Gospodarska kriza je pokazala pomen izboljšanja in dokončanja strukture ekonomske in monetarne unije (EMU) v dobro EU kot celote. Med krizo je bilo storjenega veliko, na primer ustanovitev evropskega fiskalnega odbora in vzpostavitev nacionalnih odborov za produktivnost. Še vedno pa obstajajo vrzeli, kot je navedeno v dokumentu z razmislekom Komisije o poglobitvi ekonomske in monetarne unije³. Komisija bo decembra 2017 predlagala celovit sveženj ukrepov, namenjenih povečanju odpornosti, demokratičnosti in učinkovitosti EMU.

V tem letnem pregledu rasti so opredeljene ekonomske in socialne prednostne naloge za Evropsko unijo in njene države članice za naslednje leto. „Tvorni trikotnik“, ki zajema spodbujanje naložb, nadaljevanje strukturnih reform in zagotavljanje odgovornih fiskalnih politik dosega rezultate. Ta pristop bi se moral nadaljevati, in sicer glede na različne faze gospodarskega ciklusa, v katerem so trenutno države članice. Strukturne reforme za izboljšanje trgov dela in socialnih politik bi morale delovni sili pomagati pri pridobivanju potrebnih znanj in spretnosti ter spodbujati enake možnosti na trgu dela, pravične delovne pogoje, povečanje produktivnosti dela za podporo rasti plač ter vzdržne in ustrezne sisteme socialne zaščite. Kot vodilo bi bilo treba uporabiti evropski steber socialnih pravic, ki je bil pred kratkim potrjen na socialnem vrhu v Göteborgu v skupni razglasitvi⁴ institucij EU. Učinkoviti in pošteni davčni sistemi in sistemi socialnih ugodnosti ter učinkovite in sodobne javne institucije, ki jih na področjih, kjer je to mogoče, podpirajo strukture e-uprave, imajo ključno vlogo pri ustvarjanju uravnotežene in celostne kombinacije politik ter bi morale imeti prednost.

Politične smernice v tem letnem pregledu rasti temeljijo na številnih prispevkih. Zasnove so bile v tesnem sodelovanju z javnimi organi in socialnimi partnerji. Temeljijo na govoru predsednika Junckerja o stanju v Uniji leta 2017, evropskem stebru socialnih pravic, beli knjigi o prihodnosti Evrope⁵ in petih nadaljnjih dokumentih z razmislekom⁶. Pri njihovi pripravi so bile upoštevane razprave z Evropskim parlamentom, Svetom, drugimi institucijami EU, nacionalnimi parlamenti in socialnimi partnerji. Ta letni pregled rasti spremljajo priporočilo za Priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja⁷, poročilo o mehanizmu opozarjanja⁸, sporočilo o osnutkih proračunskih načrtov, ki so jih predložile članice euroobmočja⁹, predlog za spremembo smernic za zaposlovanje¹⁰ za zagotovitev skladnosti z evropskim stebrom socialnih pravic ter osnutek skupnega poročila o zaposlovanju¹¹.

Evropski steber socialnih pravic

³ COM(2017) 291.

⁴ Dokument Sveta 13129/17.

⁵ COM(2017) 2025.

⁶ COM(2017) 206, COM(2017) 240, COM(2017) 291, COM(2017) 315, COM(2017) 358.

⁷ COM(2017) 770.

⁸ COM(2017) 771.

⁹ COM(2017) 800.

¹⁰ COM(2017) 677.

¹¹ COM(2017) 674.

Evropski parlament, Svet in Komisija so 17. novembra 2017 v razglasitvi, podpisani na socialnem vrhu za pravična delovna mesta in rast, potrdili evropski steber socialnih pravic. Steber določa 20 ključnih načel in pravic glede enakih možnosti in dostopa do trga dela, poštenih delovnih razmer ter socialne zaščite ter vključenosti.

Evropski steber socialnih pravic navaja načela in pravice, ki so bistvenega pomena za poštene in dobro delujoče trge dela ter sisteme socialnega varstva v Evropi 21. stoletja. Zasnovan je kot vodilo za obnovljeno konvergenco na poti k boljšim delovnim in življenjskim razmeram, pri čemer navdih jemlje neposredno iz obstoječega nabora dobrih praks po vsej Evropi ter temelji na trdnem pravnem okviru, ki obstaja na ravni EU in mednarodni ravni.

Načela in cilji evropskega stebra socialnih pravic bodo izhodišče za nadaljnje izvajanje evropskega semestra za usklajevanje politike. Upoštevani so že v osnutku skupnega poročila o zaposlovanju in v predlogu za nove smernice o zaposlovanju, priložene temu letnemu pregledu rasti. Komisija bo nadaljevala to delo v okviru analize, ki bo vključena v prihodnja poročila za posamezne države, in pri pripravi priporočila za posamezne države članice v ciklu evropskega semestra v letu 2018.

2. SPODBUJANJE NALOŽB ZA PODPORO OKREVANJA IN POVEČANJE DOLGOROČNE RASTI

Rast naložb in boljše razmere za potrošnje spodbujajo domače povpraševanje. Večji gospodarski optimizem državljanov in podjetij kaže, da okrevanje postaja stabilnejše. Izboljšanje finančnega položaja gospodinjstev skupaj z upadom brezposelnosti podpira rast potrošnje. Vendar so potrebni dodatni ukrepi za omogočanje naložb in povečanje prihodnje gospodarske rasti, zlasti z osredotočenjem na trajnostne projekte z dolgoročnejsimi gospodarskimi koristmi.

Naložbe, ki povečujejo produktivnost, so ključnega pomena za zagotovitev prihodnjih možnosti za rast. Ciljno usmerjene naložbe na področjih, kot so infrastruktura, izobraževanje, usposabljanje, zdravje, raziskave, digitalne inovacije in krožno gospodarstvo, lahko povečajo produktivnost in zaposlovanje. Vendar je treba preprečiti nastanek balonov, povezanih z neučinkovitim razporejanjem sredstev. Kot je jasno pokazala gospodarska kriza, je to še zlasti pomembno v euroobmočju, kjer so gospodarstva finančno bolj povezana in podvržena večjim učinkom prelivanja. K doseganju tega cilja bi lahko prispeval intenzivnejši mikro- in makrobonitetni nadzor.

Bolj simetrično ponovno uravnoteženje v euroobmočju bi prispevalo k izboljšanju naložbenega okolja. Medtem ko bi morale vse države odpraviti ozka grla za naložbe, bi k ponovnemu uravnoteženju pripomoglo spodbujanje držav euroobmočja z velikimi presežki na tekočem računu k naložbam. Da bi k naložbam spodbudili zasebne vlagatelje, jim je treba zagotoviti zaupanje in varnost. Prenovljena strategija EU na področju industrijske politike¹² bo spodbudila dodatne zasebne naložbe s spodbujanjem uvajanja novih digitalnih in ključnih spodbujevalnih tehnologij ter zmanjšanjem sedanjega neravnovesja med tveganjem in donosom.

Uporaba reform za spodbujanje naložb

¹² COM(2017) 479.

Države članice bi morale nadaljevati reforme za spodbujanje naložb s povečanjem javnega financiranja za mobilizacijo zasebnih naložb in izboljšanjem poslovnega okolja. To bi pripomoglo h krepitvi gospodarske odpornosti in pozitivno vplivalo na dolgoročno gospodarsko konvergenco in zmanjševanje socialnih razlik. Cilji reform bi morali biti izboljšanje poslovnega okolja, poenostavitev davčnega sistema in povečanje njegove prijaznosti do naložb, s čimer bi se povečala učinkovitost javne uprave in zmanjšala togost proizvodnih trgov in trgov dela.

Močnejše in učinkovitejše javne institucije so bistvenega pomena za vzpostavljanje odpornih ekonomskih struktur, ki spodbujajo naložbe in rast ter hkrati spoštujejo pravno državo. Naložbeni načrt za Evropo je pokazal, da je uporaba sredstev EU učinkovitejša v državah članicah s trdnimi strukturami usklajevanja in načrtovanja. Te države so običajno uspešnejše pri zagotavljanju stabilnega portfelja projektov. Načrtovanje in usklajevanje bi bilo treba okrepiti, hkrati pa zmanjšati upravno breme za vlagatelje. Za države z učinkovitejšimi institucijami sta značilnejša tudi nižja nestanovitnost rasti in manj resni upadi proizvodnje. Učinkovit pravosodni sistem na primer podpira podjetja s poenostavitvijo postopkov za sodno uveljavljanje pogodb in prispeva k boju proti korupciji. V nekaterih državah članicah korupcija ovira naložbe, saj povzroča negotovost v poslovnem okolju, upočasnjuje procese in pomeni morebitne dodatne stroške. Pravna država ter izboljšanje neodvisnosti, kakovosti in učinkovitosti pravosodnih sistemov sta ključnega pomena za podjetjem prijazno okolje¹³. Učinkoviti insolvenčni okviri omogočajo prestrukturiranje in prenehanje podjetij, ki niso sposobna preživeti. Države članice, ki morajo to še doseči, bi si morale prizadevati za postopno izboljšanje svojih institucij.

Povezovanje finančnih trgov še vedno precej zaostaja za drugimi primerljivimi gospodarstvi. Še posebej velja to za euroobmočje, kjer je delitev tveganja z zasebnim sektorjem bistvenega pomena, saj znotraj območja ni deviznih tečajev in znatne delitve tveganja z javnim sektorjem. Potreben je hitrejši napredek za dokončanje bančne unije, kjer se bo tveganje zmanjševalo vzporedno z njegovo delitvijo. Makrofinančna stabilnost bi se močno okrepila s sprejetjem skupnega varovalnega mehanizma za enotni sklad za reševanje in skupni sistem jamstva za vloge, sprejetjem izvršilnih ukrepov, ki jih je predlagala Komisija novembra 2016, in z zmanjšanjem obsega slabih naložb iz kriznega obdobja. Ko bosta bančna unija in unija kapitalskih trgov zaključeni, bosta ustvarili potrebno okolje za pogostejše čezmejno opravljanje finančnih storitev in višjo raven blaženja šokov v euroobmočju.

Večja gospodarska rast in ukrepi za posamezne države so privedli do znatnega izboljšanja kakovosti sredstev bank v številnih državah članicah. Raven slabih posojil se na splošno zmanjšuje, čeprav je v številnih državah članicah še vedno visoka in še naprej ovira dobičkonosnost bank, zlasti za srednje in male banke. To otežuje financiranje realnega sektorja. Akcijski načrt o slabih posojilih, sprejet julija 2017, bi bilo treba nujno izvesti.

Unija kapitalskih trgov nudi dobre možnosti za izboljšanje dostopa do alternativnih, morda cenejših virov financiranja. Prek čezmejnega lastništva finančnih sredstev bi spodbujala zmogljivost blaženja šokov v euroobmočju. Njen uspeh bo odvisen od stopnje politične zavezanosti Evropskega parlamenta in držav članic ter od tega, kako bodo udeleženci na trgu izkoristili razpoložljiva sredstva in priložnosti za naložbe.

¹³ Letni pregled stanja na področju pravosodja v EU zagotavlja podatke o teh elementih za izboljšanje učinkovitosti nacionalnih pravosodnih sistemov.

Treba je zagotoviti večjo preglednost pretoka kapitala. Komisija je pred kratkim predlagala nova pravila o preglednosti za posrednike, ki oblikujejo in spodbujajo sheme davčnega načrtovanja za svoje stranke¹⁴. To bo pomagalo pri preprečevanju izogibanja davkom. Do konca leta 2017 bi morala EU sestaviti skupen seznam nesodelujočih jurisdikcij, s čimer se bo zagotovil močnejši instrument za obravnavanje tretjih držav, ki zavračajo pravila igre. Komisija si bo tudi še naprej prizadevala za izboljšave v mednarodnem davčnem okviru, da bi zagotovila pošteno in učinkovito obdavčitev podjetij na svetovni ravni in zaščitila davčne osnove držav članic.

Trgovina in naložbe v korist vseh morajo biti svobodne, poštene, vzajemno koristne in temeljiti na enakih konkurenčnih pogojih. Komisija si prizadeva za ambiciozen sklop trgovinskih pogajanj za odprtje novih trgov, ki so ključna gonilna sila za ustvarjanje delovnih mest in rast doma in za zagotovitev, da svetovna trgovina spoštuje pravila. Prav tako potekajo prizadevanja za reformo instrumentov trgovinske zaščite, da bi se lahko EU hitro in učinkovito odzivala na nepošteno trgovinske prakse in izkrivljanje trga. Predlagala je tudi evropski okvir za pregled neposrednih tujih naložb¹⁵ zaradi varnosti ali javnega reda.

Naložbe, ki povečujejo okoljsko trajnost, lahko izboljšajo produktivnost v celotnem gospodarstvu z boljšim izkoriščanjem virov ter nižjimi vhodnimi stroški ob hkratnem zmanjševanju zunanjih stroškov in vplivov. S podpiranjem prehoda na krožno gospodarstvo se bodo ustvarila nova delovna mesta na področju inovacij, vzdrževanja in popravil, ter oblikovanja in proizvodnje novih, bolj trajnostnih proizvodov. Morebitna posebna področja zajemajo javna naročila, naložbe v infrastrukturo za ravnanje z odpadki in vodno infrastrukturo, gradnjo, ključne surovine, biogoriva in biokemikalije.

Čim boljši izkoristek možnosti proračuna EU in nacionalnih proračunov

Med gospodarsko in finančno krizo, ko so bili nacionalni proračuni pod hudim pritiskom, se je proračun EU izkazal za učinkovit instrument za podporo naložbam na področju kohezije, povezljivosti EU (promet, energija, digitalni sektorji), inovacij, okolja in podpore za MSP. V nekaterih državah članicah je bil ali je še vedno glavni vir naložb. Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI) ima pomembno vlogo pri spodbujanju zasebnih naložb. To kaže, da se lahko proračun EU hitro odziva na nove izzive in ustvarja znatne učinke vzvoda¹⁶. Hkrati je razširitev teh sredstev pokazala, da se njihov dejanski učinek ne bo uresničil, če ne bodo odstranjene tudi druge ovire.

Do novembra 2017 je naložbeni načrt za Evropo že poskrbel za dodatnih 251,6 milijarde EUR naložb v vseh 28 državah članicah. To pomeni 79,8 % prvotnih ciljnih 315 milijard EUR. Uredba EFSI 2.0 bo podaljšala življenjsko dobo sklada, in sicer do konca trenutnega večletnega finančnega okvira leta 2020. Jamstvo EU se bo povečalo s 16 milijard EUR na 26 milijard EUR, kapital Evropske investicijske banke pa s 5 milijard EUR na 7,5 milijarde EUR. To bi moralo spodbuditi zasebne in javne naložbe v višini 500 milijard EUR do leta 2020.

Javne in zasebne naložbe so ključnega pomena za povečanje potencialne rasti v srednje- in dolgoročnem obdobju. Za izboljšanje poslovnih dejavnosti podjetij in njihove produktivnosti je potrebna fizična in druga infrastruktura. Večji prispevek zasebnega sektorja

¹⁴ COM(2017) 335.

¹⁵ COM(2017) 487.

¹⁶ Komisija je septembra 2016 predlagala okrepitev in razširitev Evropskega sklada za strateške naložbe do leta 2020 (COM(2016) 597).

k razvoju človeškega kapitala in infrastrukturnih projektov bi dopolnjeval in spodbujal podporo javnega sektorja. V prihodnosti bi bilo treba vzpostaviti finančni okvir, ki bi spodbujal naložbe in mobilizacijo zasebnega kapitala ter bi omogočal tudi kombinacijo finančnih instrumentov ter nepovratnih sredstev za pomoč pri uresničevanju projektov.

Naložbe v kakovostno izobraževanje, usposabljanje, rast produktivnosti dela in aktivne politike zaposlovanja so bistvene za opolnomočenje državljanov in njihovo vključevanje na trg dela, ki je še vedno najboljše sredstvo za izhod iz revščine in socialne izključenosti. Bistveno je, da se ljudem zagotovijo potrebna znanja in spretnosti ter se jim zagotovi podpora na spreminjajočem se trgu dela. Še posebej je potreben razvoj digitalnih znanj in spretnosti.

Evropejci potrebujejo cenovno ugodne, dostopne in kakovostne storitve. Storitve, kot so varstvo otrok, zunajšolsko varstvo, izobraževanje, usposabljanje, stanovanjske in zdravstvene storitve ter dolgotrajna oskrba so ključne za zagotavljanje enakih možnosti za vse. Bistvenega pomena so tudi ustrezna socialna stanovanja in druga stanovanjska pomoč. To vključuje tudi zaščito ranljivih ljudi pred neupravičenimi prisilnimi izselitvami in zasegom premoženja ter odpravljanje brezdomstva.

3. STRUKTURNE REFORME ZA VKLJUČUJOČO RAST, KONVERGENCO K VIŠJIM STANDARDOM IN KONKURENČNOST

Strukturne reforme so bistvenega pomena, da se gospodarstvu omogoči soočanje s šoki, prilagajanje na dolgoročne strukturne spremembe in izboljšanje socialnih rezultatov. V številnih državah je gospodarska kriza razkrila pomanjkanje ustreznih struktur in prilagodljivosti, da bi se lahko šoki ublažili brez težav in da bi gospodarstvo hitro okrevalo. Strukturne reforme bi morale upoštevati tudi distribucijske učinke na različne družbene skupine in regije. To bo prispevalo k večji odpornosti in konkurenčnosti gospodarstev ter jim omogočilo vrnitev na dolgoročno rast s pozitivnimi socialnimi in gospodarskimi rezultati in konvergenco.

Ustrezno zaporedje in oblikovanje svežnja strukturnih reform je ključnega pomena za zmanjšanje njihovih kratkoročnih stroškov in povečanje njihovih dolgoročnih koristi v smislu večje produktivnosti in potenciala rasti. Nekatere strukturne reforme imajo lahko kratkoročne stroške za povpraševanje in distribucijske učinke, ki bi jih bilo treba upoštevati pri njihovem oblikovanju in izvajanju. Splošna učinkovitost reform trga dela in reform proizvodnega trga je običajno boljša, če so te del dobro oblikovanega svežnja. Poleg tega so kratkoročni stroški reform javne uprave in poslovnega okolja minimalni in so lahko učinkoviti na kateri koli točki gospodarskega cikla, kar je še dodaten razlog za njihovo izvajanje. Krepitev integritete in preglednosti v javni upravi, vključno z izvajanjem učinkovitega preprečevanja korupcije, je ključnega pomena za zagotavljanje visokokakovostnih storitev za podjetja in državljanje.

Novo orodje za podporo prizadevanjem za strukturno reformo

Program za podporo strukturnim reformam (SRSP) financira posebej prilagojeno tehnično podporo „na zahtevo“ za države članice za pomoč pri njihovih prizadevanjih za reforme. Zanj je namenjen proračun v višini 142,8 milijona EUR za obdobje od leta 2017 do 2020, državam članicam pa pomaga izvajati reforme, ki so po njihovem mnenju potrebne, da bo njihovo gospodarstvo bolj konkurenčno in naložbam prijazno. Podpora je na voljo vsem državam članicam EU, temelji na povpraševanju in zanjo ni potrebno sofinanciranje. Program izvaja

podporna služba Komisije za strukturne reforme (SRSS) v sodelovanju z drugimi službami Komisije. Doslej je nepovratna sredstva SRSS prejelo 15 držav članic za izvedbo več kot 150 podpornih projektov. V okviru cikla SRSP za leto 2018 je SRSS prejela 444 zahtev za podporo iz več kot 20 držav članic, kar bo v proračunu SRSP, ki za leto 2018 znaša 30,5 milijona EUR, povzročilo precejšen presežek povpraševanj.

Tehnična podpora vključuje reforme na področju upravljanja in javne uprave, upravljanja javnih financ, poslovnega okolja, trgov dela, zdravstvenih in socialnih storitev, finančnega sektorja in dostopa do financiranja. Temelji na dobrih praksah iz vse Evropske unije ter strokovnem znanju in izkušnjah mednarodnih organizacij, zasebnega sektorja in Komisije. Praktična podpora in navodila so na voljo med celotnim procesom reforme, od priprave do oblikovanja, izvajanja in ocenjevanja reform. Prispevajo k izvajanju reform, navedenih v okviru programov za makroekonomsko prilagoditev in prednostnih nalog, opredeljenih v okviru procesa ekonomskega upravljanja, zlasti priporočil za posamezne države v okviru evropskega semestra, ter ukrepov v zvezi z izvajanjem prava Unije.

Zagotavljanje večje konvergence in vključevanja je še posebej pomembno za države članice euroobmočja. Reforme, ki povečujejo konkurenco na proizvodnih trgih, izboljšujejo poslovno okolje in povečujejo kakovost institucij ter spodbujajo gospodarsko odpornost v državah članicah euroobmočja. Nadaljnje povezovanje enotnega trga se je izkazalo za glavno gonilo rasti. Za zmanjšanje razlik v konkurenčnosti so potrebni tudi trdnejši temelji za rast in hitrejša rast produktivnosti v državah, ki zaostajajo. Hitrejša realna rast plač v celotnem euroobmočju bi pomagala ohraniti raven domačega povpraševanja.

Odpornost in konvergenca

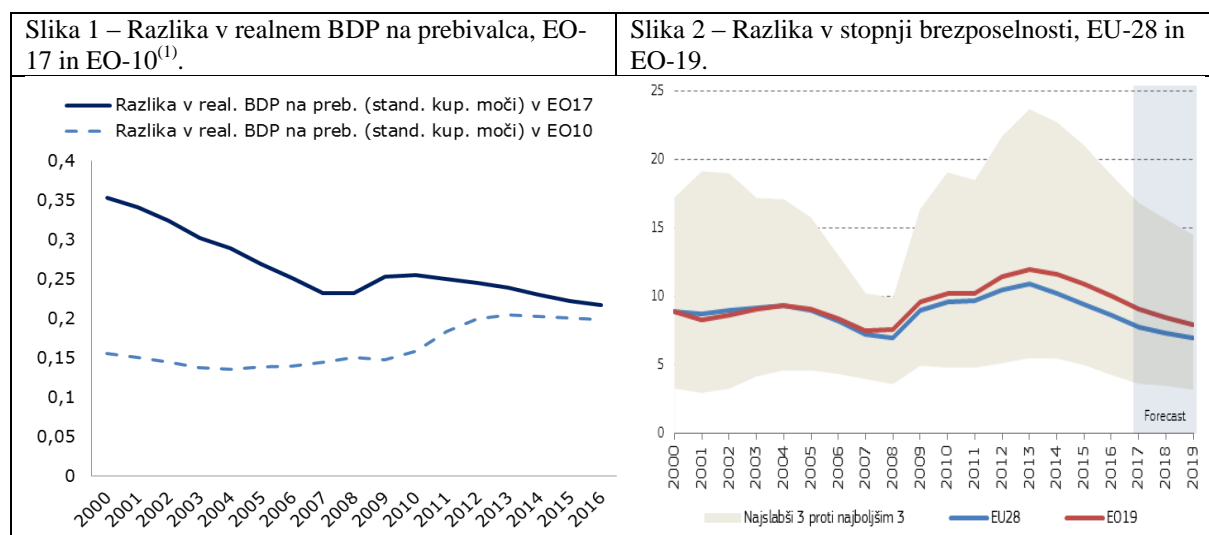
Kot je bilo poudarjeno v poročilu petih predsednikov in ponovljeno v dokumentu z razmislekom o poglobitvi EMU, je konvergenčni proces vzpostavljanja odpornejših ekonomskih struktur v državah članicah bistveni element za dolgoročni uspeh EMU. V zadnjih letih se je pokazalo, da ima lahko pomanjkanje odpornosti enega ali več gospodarstev v euroobmočju resne in trajne učinke na prihodke in zaposlovanje v zadevnih državah, v drugih državah in v euroobmočju kot celoti. To še zlasti velja za države, v katerih so se v preteklosti ranljivosti nakopičile.

Na zmožnost gospodarstva za ublažitev posledic šoka vpliva raven delitve tveganja prek finančnih trgov. V zvezi s tem se je izkazalo, da je enotni trg glavno gonilo konvergence in lahko pripomore k povečanju odpornosti, saj deluje kot blažilec pred nepredvidljivimi šoki. Dobro kapitaliziran bančni sektor in popolnoma delujoča unija kapitalskih trgov sta bistvenega pomena za krepitev zmogljivosti blaženja šokov. Pravilno delovanje institucij trga dela in konkurenčni trgi proizvodov in storitev lahko prav tako pomagajo pri odzivanju na šoke ter dolgoročne strukturne spremembe, ki vplivajo na naše družbe. Vlade lahko prilagajanje podprejo tudi z učinkovito in uspešno porabo in prihodki, s čimer se v času dobrih gospodarskih razmer ustvari fiskalni manevrski prostor.

Realna konvergenca življenjskih standardov in ravni dohodka je bistvena za doseganje ciljev Unije glede ekonomske in socialne kohezije ter polne zaposlenosti. V prvih desetih letih EMU je prišlo do velike rasti realnih dohodkov in članice euroobmočja, ki so imele sprva nižji življenjski standard, so v smislu BDP na prebivalca dohitele ostale. Na to je negativno vplivala kriza, ki se je začela leta 2008 (slika 1). Položaj se je v zadnjih letih izboljšal, čeprav, če upoštevamo zgolj prvotne članice euroobmočje, le zelo zmerno. Tudi stopnje

brezposelnosti so se v državah euroobmočja pred krizo izravnale, po krizi pa so razlike večje (slika 2). Od leta 2013 so razlike v stopnji brezposelnosti med državami spet manjše, vendar so še vedno višje od stopenj pred krizo.

Te spremembe v realni konvergenci se lahko pojasnijo z razlikami v gospodarskih strukturah. Deli euroobmočja z učinkovitejšimi proizvodnimi trgi, trgi dela in javnimi upravami so krizo boljše prestali. Bolj aktiven in trajen proces ustreznega zaporedja strukturnih reform za odpravo dolgoročnih strukturnih sprememb bi okrepil odpornost gospodarstev. Za podporo realne konvergence in njeno dolgoročno trajnost pa so potrebne odporne ekonomske strukture. Spremljati bi jih morale politike, ki podpirajo produktivnost in potencialno rast v srednje- do dolgoročnem obdobju, ter ustrezne makroekonomske politike.

Opomba: (1) V podatkih nista vključena Irska in Luksemburg.

Spodbujanje dobro delujočih trgov dela in sodobnih sistemov socialnega varstva

Globalizacija in tehnološki napredek spreminjata način našega življenja in dela. Ustvarjata nove priložnosti za povečanje produktivnosti, spodbujanje podjetništva, ustvarjanje delovnih mest in izboljšanje življenjskega standarda. Hkrati spreminjata vse več gospodarskih sektorjev, vzorcev poslovanja in samih trgov dela, pri čemer so pogostejši prehodi med oblikami in statusi zaposlitve. Trgi dela kažejo znake polarizacije znanj in spretnosti z možnostjo polarizacije dohodkov in šibkejše socialne kohezije. Vpliv sprememb se pogosto najbolj občuti na lokalni ravni, zaradi česar so potrebne ciljno usmerjene javne intervencije. Povečala se je uporaba prožnejših in nestandardnih oblik zaposlovanja. Za podjetja je to lahko priložnost za prilagoditev poslovnega cikla, za posameznike pa za prilagoditev kariernih vzorcev v smeri zelenega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. Vendar pa takšne oblike zaposlovanja postavljajo tudi resna vprašanja o varnosti zaposlitve, zaslužkih in delovnih razmerah ter morebitni izključitvi iz socialne zaščite. Zato sta izjemno pomembni delujoča delovna zakonodaja in zakonodaja o socialni zaščiti, ki se odzivata na te nove razmere na trgu dela.

Vpliv krize je sovpadal z dolgoročnejšimi strukturnimi razlogi za spremembe. Medtem ko poklicno življenje postaja vse daljše in poklicne poti vse manj linearne, predstavljajo nov izziv težave, s katerimi se srečujejo mlajše generacije pri dostopu do trga dela. Zaposlovanje mlajših delavcev je v zadnjem desetletju stagniralo. Leta 2016 je bilo brez zaposlitve 6,3 milijona mladih, starih od 15 do 24 let, oziroma se niso izobraževali ali usposabljali. Medgeneracijska pravičnost postaja resna težava. Če se ne sprejmejo nadaljnji ukrepi, bi lahko prišlo do negativnega učinka na rast, konkurenčnost, trajnost sistemov socialnega

varstva, pokojninske pravice prihodnjih generacij, njihov dostop do zdravstvenega varstva in njihovo prihodnjo blaginjo.

Socialni partnerji so ključni deležniki v procesu reform. Pravočasno in smiselno vključevanje socialnih partnerjev v oblikovanje, določanje zaporedja in izvajanje reform lahko izboljša njihovo odgovornost, vpliv in uresničevanje. Treba je razviti nove oblike socialnega dialoga, kolektivnih organizacij in pogajanj, da bodo lahko kos izzivom, ki jih predstavljajo nove oblike dela.

Enake možnosti in dostop do trga dela

Stopnja brezposelnosti v Evropi je zdaj skoraj na isti ravni kot pred krizo. Revščina in socialna izključenost sta se pričeli zmanjševati. Vendar okrevanje še vedno ni doseglo vseh delov družbe in gospodarstva. Večina držav članic izvaja ukrepe za zmanjšanje razlike v plačilu med spoloma, boljše vključevanje prikrajšanih skupin na trg dela ter večjo kakovost delovnih mest in delovnega okolja.

Učinkovite aktivne politike trga dela so pomembne za zmanjšanje brezposelnosti mladih in dolgotrajne brezposelnosti. Države članice bi morale brezposelnim pomagati z zagotavljanjem pomoči pri iskanju zaposlitve, usposabljanju in prekvalifikaciji, hkrati pa zaščititi tiste, ki se tega ne morejo udeležiti. Mobilnost delavcev na ravni poklicev, sektorjev in krajev bi bilo treba spodbujati, hkrati pa zagotavljati popolno spoštovanje obstoječih pravic. Države članice bi si morale poleg tega prizadevati za učinkovitejše in prilagojene javne službe za zaposlovanje. Komisija bo predlagala vrsto novih pobud, vključno z ustanovitvijo novega Evropskega organa za delo.

Države članice morajo ljudem pomagati pri pridobivanju znanj in spretnosti, potrebnih na trgu dela. Obvladovanje osnovnih znanj in spretnosti je v večini držav članic stagniralo ali se poslabšalo. Med odraslimi je pomanjkanje osnovnih znanj in spretnosti še vedno zaskrbljujoče in obremenjuje gospodarstvo. Čeprav so na primer za 90 % vseh delovnih mest potrebna digitalna znanja in spretnosti, se ocenjuje, da 44 % Evropejcev tovrstnih znanj in spretnosti nima. Preveč ljudi, zlasti nizkokvalificiranih, je brezposelnih ali pa imajo prekarno zaposlitev. Udeležba v izobraževanju odraslih je stagnirala. Konkurenčnost Evrope in njen gospodarski položaj v svetu sta odvisna od kvalificirane in usposobljene delovne sile. Treba je izboljšati kakovost ter ustreznost usposabljanja in kvalifikacij.

Kakovostno izobraževanje in usposabljanje morata biti dostopna vsem. Učni uspeh je še vedno tesno povezan s socialno-ekonomskim ozadjem. Prizadevati bi si bilo treba za zagotavljanje enakih možnosti in dostopa do izobraževanja in usposabljanja za zagotovitev socialne vključenosti in boljših gospodarskih rezultatov. Za to so potrebne naložbe v začetno in nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, zlasti v državah članicah, v katerih obstajajo vrzeli pri rezultatih izobraževanja in dostopa do izobraževanja, predvsem za prikrajšane skupine. Potreben je tudi ambicioznejši pristop k sodelovanju z državami članicami, kot je opisano v sporočilu z naslovom „Krepitev evropske identitete s pomočjo izobraževanja in kulture“¹⁷. Poleg tega bi bilo treba v skladu s programom novih znanj in spretnosti za Evropo¹⁸ nadgraditi poklicno usposabljanje in okrepiti učenje na delovnem mestu, vključno s kakovostnim vajeništvom. Olajšati bi bilo treba tudi priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih zunaj formalnega izobraževanja in usposabljanja, ter podporo za odrasle.

Ustvarjanje delovnih mest in pravične delovne razmere

¹⁷ COM(2017) 673.

¹⁸ COM(2016) 381.

Dinamični in vključujoči trgi dela so bistveni za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, socialno vključenost, spodbujanje podjetništva ter podporo prehajanju na trgu dela. Inovativne oblike dela bi morale iti z roko v roki z ustrežno varnostjo zaposlitve ter dostopom do socialne zaščite. Države članice bi morale zagotoviti pošteno in enako obravnavo glede delovnih razmer. Za ustrežno ravnovesje med prožnostjo in varnostjo na trgu dela je potrebna odprava segmentacije trga dela, vključno s krepitvijo prehoda na zaposlitve za nedoločen čas.

Povpraševanje po delovni sili bi moralo podpirati tudi zmanjšanje davčne obremenitve dela. Ciljno usmerjeno znižanje davčne obremenitve dela lahko še posebej prispeva k vključevanju skupin, ki so na obrobju trga dela, kot so osebe z nizkimi dohodki in dolgotrajno brezposelni, hkrati pa omeji izgube prihodkov.

Spodbujanje usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja je ključnega pomena za enakost spolov in večjo udeležbo žensk na trgu dela. Pomembno je zagotoviti dostop do kakovostnih storitev za vse, na primer otroškega varstva in predšolske vzgoje. Boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja spodbujajo tudi davčni sistemi, ki ne kaznujejo prejemnikov drugega dohodka v gospodinjstvu, ter zagotavljanje ustreznega dopusta iz družinskih razlogov in prožnih ureditev dela za starše in skrbnike.

Treba bi bilo zmanjšati ovire za zaposlovanje, zlasti za prikrajšane skupine, vključno z enostarševskimi gospodinjstvi, invalidi, etničnimi manjšinami, begunci in migranti. Vključevanje na trg dela je treba združiti s podporo za družbeno vključevanje, kot so varstvo otrok ter dostop do zdravstvenih storitev in stanovanj, in odpraviti ovire, kakršna je diskriminacija na trgu dela. Boljše dopolnjevanje med trgom dela in sistemi za socialno vključenost bo pomagalo vsem ranljivim skupinam, zagotovilo večjo blaginjo za vse ter ustvarilo trdnejšo socialno kohezijo. Potrebna sta tudi prilagojeno delovno okolje za invalide ter usmerjena finančna podpora, ki bi jim pomagala, da se polno vključijo na trg dela ter v družbo kot celoto.

Kratkoročna prizadevanja za vključevanje beguncev in migrantov na trg dela bi morala zamenjati celovite, dolgoročneje strategije za njihovo izpopolnjevanje in vključevanje na trg dela. Dostop do izobraževanja in usposabljanja izboljšuje njihove možnosti za zaposlitev, zaslužek dostojnega plačila in vključitev v družbo. To izboljšuje tudi možnosti za gospodarsko rast v državi gostiteljici ter bo EU omogočilo, da izkoristi potencial beguncev in njihovih družin ter njihovo močno motivacijo za aktivno sodelovanje v družbi.

Realna rast plač kot posledica večje produktivnosti je bistvenega pomena za zmanjšanje neenakosti in zagotovitev visokega življenjskega standarda. Bolj dinamična gibanja plač, izražena kot večje domače povpraševanje, bi še naprej podpirala sedanjo gospodarsko rast.

Socialna zaščita in vključevanje za odpravljanje neenakosti in revščine

S sistemi socialne zaščite bi bilo treba zagotoviti ustrežno in ciljno usmerjeno dohodkovno podporo, spodbujati udeležbo na trgu dela in zagotoviti enak dostop do kakovostnih storitev. Odpravljanje neenakosti, tudi prek oblikovanja nacionalnih davčnih sistemov in sistemov socialnih ugodnosti, bi moralo biti prednostna naloga. Pri načrtovanju in izvajanju strukturnih politik je treba upoštevati prerazporeditvene učinke reform. Države članice bi morale brezposelnim zagotoviti ustrezne socialne ugodnosti, ki trajajo razumno dolgo in jih ne odvrčajo od dela. V nekaterih državah članicah obstaja potreba po razvoju bolj progresivnih davčnih sistemov in sistemov socialnih ugodnosti, ki so na splošno bolj univerzalni in temeljijo na merjenju premoženjskega stanja, če je to potrebno. S sistemi socialne zaščite bi bilo treba zagotoviti pravico do minimalnega dohodka za osebe brez

zadostnih sredstev in spodbujati socialno vključenost vseh s spodbujanjem udeležbe na trgu dela in v družbi.

Politike socialne zaščite in trga dela se morajo prav tako prilagoditi spreminjajočim se oblikam zaposlitve in večji mobilnosti delovne sile. Več kot polovica neodvisnih delavcev v Evropi ni zavarovanih za primer brezposelnosti. Sisteme socialne zaščite bi bilo treba prilagoditi na nove načine dela in zagotoviti, da so pravice prenosljive z enega delovnega mesta na drugo, olajšati seštevaje prispevkov z več delovnih mest in omogočiti varne prehode med delovnimi mesti.

Države članice bi morale zagotoviti trajnost in ustreznost pokojninskih sistemov za vse. Zato je treba zagotoviti enake možnosti za vse delavce, vključno s samozaposlenimi, da pridobijo pokojninske pravice, tudi v dodatnih shemah. Večina držav članic je izvedla reforme pokojninskih sistemov, vendar so potrebna še dodatna prizadevanja za dopolnitev uzakonjenih reform. Da bi zagotovili nepovratnost reform, bi bilo treba sprejeti spremljevalne politike. Pokojninske prihodke je mogoče povečati s podaljšanjem delovne dobe, povezovanjem upokojitvene starosti s pričakovano življenjsko dobo, preprečevanjem prezgodnjega odhoda s trga dela in podpiranjem drugih dopolnilnih virov pokojninskih prejemkov. Države članice bi morale uvesti ukrepe, s katerimi bi zagotovile vzdržnost javnih pokojninskih sistemov, tudi v neugodnih razmerah.

Treba si je prizadevati za reforme zdravstvenega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe za izboljšanje njihove stroškovne učinkovitosti, zagotavljanje vzdržnosti javnih financ in zagotavljanje kakovosti ter cenovne dostopnosti. Odhodki za zdravstvene storitve in dolgotrajno oskrbo se bodo povečali zaradi staranja prebivalstva in nedemografskih povzročiteljev stroškov, kot so tehnološki napredek na področju zdravljenja in zdravlil. Zato so potrebni ukrepi politike, da bi lahko ljudje ostali dlje časa zdravi, in sicer z večjo stroškovno učinkovitostjo zdravstvenih sistemov in sistemov dolgotrajne oskrbe ter zagotavljanjem pravočasnega dostopa do kakovostnega zdravstva za preprečevanje in zdravljenje.

Inovativnost in konkurenčnost

Oblikovanje proizvodnih in storitvenih trgov za prihodnost

Nove proizvodne tehnologije in storitve spreminjajo evropsko industrijo in njene sposobnosti za rast in konkurenčnost na svetovni ravni. Ustvarjajo delovna mesta ter zagotavljajo večjo produktivnost in vrednost za potrošnike, kar koristi širšemu gospodarstvu. Prihodnost evropske industrije je odvisna od njene sposobnosti za prilagajanje in inovacije z naložbami v nove tehnologije ter digitalizacijo in razogljičenje. Konkurenčnost bo odvisna od sposobnosti za prehod na bolj trajnostno in učinkovito rabo virov ter sposobnost za izkoriščanje prednosti digitalnih tehnologij. Poslovno okolje kot celota mora omogočati inovacije in ustvarjanje delovnih mest.

Strukturne reforme, ki krepijo trge dela in proizvodne trge ter podpirajo inovacije, so bistvenega pomena za večjo konkurenčnost in odpornost gospodarstev EU. Dobro delujoči trgi dela in proizvodni trgi omogočajo prilagoditve prek nemotenega prilagajanja cen in spodbujanja na inovacijah temelječe konkurenčnosti, ki ima pozitivne učinke na dolgoročno rast in rezultate na socialnem področju.

Posebno pozornost je treba nameniti širjenju novih tehnologij v malih in srednjih podjetjih. Njihove težave pri prevzemanju novih tehnologij in dostopu do novega kapitala so v globaliziranem, na tehnologiji temelječem gospodarstvu bolj pereče. Države članice lahko k temu prispevajo z boljšim delovanjem javne uprave, izboljšanjem poslovnega okolja, v

prihodnost usmerjenimi politikami na področju znanj in spretnosti, mobilnostjo delovne sile in regionalnim razvojem ter opolnomočenjem potrošnikov. Poleg tega so pogoji za utrditev in širitev zagonskih podjetij ključni za obnovo proizvodne baze v EU v obdobju gospodarskega okrevanja.

Poslovne storitve so vse bolj pomembne za konkurenčnost podjetij. Povpraševanje po teh storitvah narašča in predstavlja vse večji delež dodane vrednosti, vključene v industrijsko blago. Odpiranje poslovnih storitev večji konkurenci bi koristilo celotnemu gospodarstvu EU, saj je za predelovalne sektorje, ki temeljijo na večjem deležu poslovnih storitev, značilna višja rast produktivnosti kot za druge predelovalne sektorje.

Povečanje konkurence na področju distribucijskih storitev bi potrošnikom omogočilo koristi od inovacij in novih tehnologij. Konkurenčne maloprodajne storitve bi morale potrošnikom omogočiti več koristi od digitalizacije, učinkovitejše vrednostne verige, večjo izbiro in nižje cene. Uresničevanje teh koristi bi podpiralo ustrezno izvrševanje pravic potrošnikov in zakonodaje o varnosti proizvodov.

Nadaljnje zmanjševanje omejitev na trgih storitev bi izboljšalo produktivnost in konkurenčnost ter ustvarilo nova delovna mesta. V storitvenem sektorju so še naprej prisotne regulativne in upravne ovire. Na področju poslovnih storitev, gradbeništva, nepremičnin in turizma so v državah članicah še vedno prisotne nesorazmerne zahteve glede rezervacije dejavnosti, določeni so strogi pogoji o oblikah družb in strukturah delničarjev ali pa zapletene zahteve za pridobitev dovoljenja. Zmanjševanje omejitev na trgih storitev, vključno z modeli sodelovanja, bi privedlo do večje konkurence, večje produktivnosti, cenejših storitev in večje izbire za potrošnike ter več delovnih mest, zlasti za mlade usposobljene strokovnjake.

Notranji trg EU zagotavlja odskočno desko za evropska podjetja, da bodo lahko razširila svoje poslovanje na svetovni ravni. Najvišje stopnje ustvarjanja delovnih mest obstajajo na področju informacijskih in komunikacijskih ter upravnih in podpornih storitev ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti. Delež novoustvarjenih delovnih mest v malih in srednjih podjetjih znaša 85 %. Tudi obramba je sektor, v katerem lahko pravi enotni trg ustvarja hitre in oprijemljive razlike. To pomeni spodbujanje industrijske konkurenčnosti in rasti produktivnosti, čezmejni dostop in sodelovanje med malimi in srednjimi podjetji po celotni vrednostni verigi, specializacijo, ekonomijo obsega za dobavitelje, optimizirane proizvodne zmogljivosti, nižje stroške proizvodnje in zanesljivost oskrbe.

4. ODGOVORNE FISKALNE POLITIKE, KI PODPIRAJO VZDRŽNOST IN KONVERGENCO

Fiskalno politiko je treba prilagoditi glede na okoliščine posamezne države

Po znatnih prizadevanjih za fiskalne prilagoditve med krizo okrevanje dodatno izboljšuje stanje javnih financ. Vendar pa vztrajno visoka raven javnega dolga v več državah članicah še ni odpravljena. Prizadete države članice bodo verjetno imele višje stroške financiranja, ko se bo spodbujevalna naravnost denarne politike zmanjšala, zlasti v euroobmočju. Zaradi teh višjih stroškov financiranja bi bila potrebna dodatna fiskalna prizadevanja za omejitev povečanja deleža dolga. Zdaj je treba ukrepati, da se preprečijo še višji stroški financiranja dolga v prihodnosti in se vzpostavijo fiskalni blažilniki, da bodo naša gospodarstva bolj odporna na šoke ter da se hkrati ustvari prostor za večje naložbe. Okvir ekonomskega upravljanja EU določa jasna pravila za države članice in hkrati dopušča prožnost, kjer je ta potrebna in upravičena.

Fiskalno politiko je treba prilagoditi glede na okoliščine posamezne države. To je treba storiti v skladu s Paktom za stabilnost in rast ter upoštevati potrebo po stabilizaciji in vzdržnosti. V državah članicah, v katerih obstajajo tveganja za vzdržnost, bi morala biti cilj postopne konsolidacije v skladu s fiskalnimi pravili EU fiskalna naravnost, ki krepi trenutno okrevanje in zagotavlja vzdržnost javnih financ. Posebno pozornost je treba nameniti sestavi odhodkov in prihodkov. Države članice, ki imajo še fiskalni manevrski prostor, bi ga lahko izkoristile za povečanje potencialne rasti in domačega povpraševanja, zlasti prek naložb.

Osnovna inflacija bo po napovedih ostala nizka, zato obstajajo možnosti za večjo rast, ne da bi se sprožili inflacijski pritiski. Poleg tega pretežno pozitivni zunanji saldo euroobmočja kaže na manevrski prostor za dodatno povečanje zasebnih naložb in potrošnje. Zaradi nizkih stroškov financiranja bi lahko vlade prav tako prek novih posojil dale prednost naložbenim programom, zlasti tam, kjer so ravni javnih naložb najnižje doslej in obstajajo konkretne potrebe.

Na podlagi teh premislekov bi bila za euroobmočje kot celoto v letu 2018 na splošno primerna nevtralna fiskalna naravnost. Gospodarske razmere naj bi se še naprej izboljševale, kar govori v prid zmanjšanja javnega dolga in obnove fiskalnih blažilnikov, zlasti v zelo zadolženih državah. Toda da bi okrepili potencialno rast gospodarstev euroobmočja, bi se morale javne naložbe ohraniti in v nekaterih državah članicah celo povečati.

Učinkovitejši in bolj pošten davčni sistem ter kakovostnejši javnofinančni odhodki

Izboljšanje kakovosti javnih financ, zlasti njihove sestave, in boljša uporaba javnih naročil sta bistvenega pomena za zagotavljanje učinkovitosti javnofinančnih odhodkov. Reforme v javni upravi lahko dosežejo hiter in znaten prihranek stroškov. Prilagoditev spreminjajočemu se okolju lahko zahteva temeljito preoblikovanje vloge, namena, organizacije in izvajanja storitev. Sveženj EU o javnih naročilih¹⁹ določa jasne prednostne naloge v podporo javnih naročil v praksi, ter podpira naložbe v EU. Pomeni mehanizem za velike infrastrukturne projekte in priporočilo za profesionalizacijo javnih kupcev. Vzpostavljeni morajo biti ukrepi za preprečevanje nedovoljenega dogovarjanja med dobavitelji in strogo obravnavo primerov nepoštenega naročanja.

Učinkoviti in pošteni davčni sistemi so bistveni del vzdržnih javnih financ. Večja preglednost in večja učinkovitost lahko pripomoreta k povrnitvi zaupanja javnosti v davčne sisteme in izboljšata pobiranje davkov. Pošteni in rasti naklonjeni davčni sistemi lahko pripomorejo k zmanjšanju neenakosti in revščine, spodbujajo zaposlovanje, podpirajo zasebne naložbe in izboljšajo poslovno okolje. Zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev je nujno za razrešitev vprašanja nekaterih multinacionalnih družb, ki na enotnem trgu poslujejo z dobičkom, hkrati pa plačujejo nesorazmerno malo davkov. Ključni ukrepi na ravni EU vključujejo sprejetje pravno zavezujočih ukrepov proti zlorabam, večjo davčno preglednost in pobude v zvezi z reformo sistema DDV ter skupno konsolidirano osnovo za davek od dohodkov pravnih oseb. Komisija je začela izvajati tudi nov program za pravično in učinkovito obdavčenje v digitalnem gospodarstvu. Boj proti davčnim utajam in izogibanju davkom zahteva usklajen pristop na podlagi pobud EU in nacionalnih politik.

Ambiciozni, celoviti in redni pregledi porabe so lahko ključnega pomena za izboljšanje kakovosti in sestave javnofinančnih odhodkov. Pregledi porabe pomagajo doseči ali

¹⁹ COM(2017) 572.

ohranjati odgovorne fiskalne politike in prispevajo k rasti prijaznejši sestavi proračuna, saj nudijo kritični pregled trendov javnofinančnih odhodkov in opredeljujejo pametnejše, učinkovitejše načine porabe davkoplačevalskega denarja. Čeprav so te pobude v državah članicah vse bolj prisotne, je še vedno veliko možnosti za izboljšanje načina njihovega izvajanja in, kar je še pomembneje, njihovega preobrazbenega učinka na strani javnofinančnih odhodkov.

Močnejši poudarek na sestavi in učinkovitosti javnofinančnih odhodkov je pomemben tudi zato, da se zagotovijo boljše ključne prednostne naloge politike EU. Na primer, države članice so se dogovorile glede boljšega usklajevanja svojih obrambnih izdatkov, kar bi omogočilo tudi večjo učinkovitost. Sedanji razpršeni sistem negativno vpliva na interoperabilnost obrambne opreme. Prav tako lahko privede do nezadostne pripravljenosti oboroženih sil in vrzeli v obrambnih zmogljivostih.

5. NASLEDNJI KORAKI

Države članice bi morale upoštevati prednostne naloge, ki jih je Komisija opredelila v tem letnem pregledu rasti v njihovih nacionalnih politikah in strategijah za spodbujanje rasti, ustvarjanje delovnih mest ter socialno vključenost in socialno zaščito, zlasti v opredelitvi njihovih nacionalnih programov reform. Hkrati bi morale pospešiti izvajanje svojih načrtov reform, pri tem pa v celoti izkoristiti politike in instrumente financiranja, ki so jim na voljo na ravni EU.

Komisija bo nadaljevala dialog z državami članicami v okviru evropskega semestra, da bi dosegla skupno razumevanje največjih izzivov v prihodnjih poročilih za posamezne države in določitev področij prednostnih ukrepov v naslednjem krogu priporočil za posamezne države. Države članice bi morale zagotoviti, da so nacionalni socialni partnerji in nacionalni parlamenti v celoti vključeni v proces reform.

Za države članice euroobmočja so v priporočilu Svetu o ekonomski politiki euroobmočja določena konkretna področja za ukrepanje v vseh državah euroobmočja, s čimer naj bi se vzpostavil usklajen in celovit pristop k nadaljnjemu razvoju euroobmočja v korist vseh njegovih članic, ki bo hkrati prinašal koristi za vsako članico posebej in za območje skupne valute kot celoto.

Z nedavno razglasitvijo o evropskem stebru socialnih pravic, je bila dosežena podlaga za utrditev skupnega pristopa k varovanju in razvoju socialnih pravic v vsej Evropski uniji, kar bi se moralo odražati v ukrepih, ki jih izvajajo vse države članice. Komisija bo to v prihodnjih tednih dopolnila s svežnjem predlaganih ukrepov o poglobitvi ekonomske in monetarne unije, da bi tako zagotovila trdno osnovo za prihodnji razvoj blaginje v Evropi.